C/2026/6151

19.11.2026

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 9 noiembrie 2026

care permite Italiei să se abată de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete stabilite de Consiliu în temeiul Regulamentului (UE) 2024/1263 (Activarea clauzei derogatorii naționale)

(C/2026/6151)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121,

având în vedere Regulamentul (UE) 2024/1263 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului ([1]), în special articolul 26,

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

întrucât:

(1) Regulamentul (UE) 2024/1263, împreună cu Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului ([2]), astfel cum a fost modificat, și cu Directiva 2011/85/UE a Consiliului ([3]), astfel cum a fost modificată, sunt elementele esențiale ale cadrului de guvernanță economică al UE. Cadrul urmărește promovarea unor finanțe publice solide și sustenabile, a unei creșteri durabile și favorabile incluziunii și a rezilienței prin intermediul reformelor și al investițiilor, precum și prevenirea deficitelor publice excesive. Acesta promovează asumarea responsabilității la nivel național și pune accentul pe obiectivele pe termen mediu, precum și pe o aplicare eficace și coerentă a normelor.

(2) Ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete, astfel cum sunt stabilite într-o recomandare a Consiliului adoptată în conformitate cu articolul 17 alineatul (1), cu articolul 19 sau cu articolul 20 din Regulamentul (UE) 2024/1263, reprezintă referința operațională unică pentru supravegherea bugetară anuală a fiecărui stat membru și se află în centrul cadrului de guvernanță economică. Ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete, astfel cum sunt stabilite în respectiva recomandare a Consiliului, stabilesc o constrângere bugetară pentru o perioadă de patru sau cinci ani, care se bazează pe o perioadă de ajustare de patru ani care poate fi prelungită cu o perioadă suplimentară de până la trei ani.

([1]) JO L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Regulamentul (CE) nr. 1467/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv (JO L 209, 2.8.1997, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).
([3]) Directiva 2011/85/UE a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre (JO L 306, 23.11.2011, p. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

(3) Cadrul oferă flexibilitate în aplicarea normelor în cazul în care circumstanțe excepționale aflate în afara controlului statelor membre conduc la un impact major asupra finanțelor publice, în conformitate cu articolul 26 din Regulamentul (UE) 2024/1263 („clauzele derogatorii naționale"). În acest din urmă caz, la solicitarea unui stat membru și pe baza unei recomandări a Comisiei, întemeiată pe analiza acesteia, Consiliul poate adopta, în termen de patru săptămâni de la recomandarea Comisiei, o recomandare care să permită unui stat membru să se abată de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete stabilite de Consiliu, în cazul în care: (i) circumstanțe excepționale aflate în afara controlului său; (ii) generează un impact major asupra finanțelor publice ale statului membru în cauză; și (iii) cu condiția ca această abatere să nu pună în pericol sustenabilitatea finanțelor publice pe termen mediu. Consiliul trebuie să stabilească un termen limită pentru o astfel de abatere.

(4) Șefii de stat sau de guvern, reuniți la Versailles în perioada 10-11 martie 2022, s-au angajat să consolideze capabilitățile europene de apărare în contextul agresiunii militare a Rusiei împotriva Ucrainei. Aceste obiective au fost reiterate în Busola strategică pentru securitate și apărare. În Concluziile sale privind apărarea europeană din 6 martie 2025, Consiliul European a salutat intenția Comisiei de a recomanda activarea, într-o manieră coordonată, a clauzei derogatorii naționale în cadrul Pactului de stabilitate și de creștere, ca măsură imediată.

(5) În comunicarea sa din 19 martie 2025 ([4]), Comisia a invitat toate statele membre să utilizeze în mod coordonat flexibilitatea oferită de clauza derogatorie națională, în vederea maximizării impactului acesteia asupra capabilităților de apărare ale UE. Această flexibilitate urmărește să faciliteze tranziția la niveluri mai ridicate ale cheltuielilor pentru apărare, cu condiția de a nu pune în pericol sustenabilitatea finanțelor publice pe termen mediu. În comunicarea menționată se afirmă că activarea clauzei derogatorii naționale ar permite statelor membre să se abată de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete, astfel cum au fost stabilite de Consiliu atunci când a aprobat planurile bugetar-structurale pe termen mediu sau când a stabilit traiectoriile corective în cadrul procedurii aplicabile deficitelor excesive, cu condiția ca această abatere să fie justificată de o creștere a cheltuielilor pentru apărare în raport cu anul de referință și ca această creștere suplimentară anuală până la sfârșitul anului 2028 să nu depășească 1,5 % din PIB. Creșterile care depășesc limita respectivă ar urma să facă obiectul unor evaluări normale ale conformității. Un astfel de plafon este necesar pentru a se asigura faptul că nu este pusă în pericol sustenabilitatea finanțelor publice și, totodată, că toate statele membre au posibilitatea de a beneficia de flexibilitate atunci când trec la un nivel mai ridicat al cheltuielilor pentru apărare. Sumele exacte vor fi stabilite atunci când vor fi disponibile datele privind rezultatul bugetar, pentru a se asigura faptul că flexibilitatea suplimentară este utilizată doar în scopul pentru care a fost acordată.

(6) În comunicarea sa din 3 iunie 2026, Comisia a anunțat că domeniul de aplicare al clauzei derogatorii naționale ar putea fi extins pentru a ține seama de măsurile decise de statele membre după 28 februarie 2026 care consolidează reziliența structurală a sistemului energetic european și accelerează tranziția de la combustibilii fosili (denumite în continuare „măsuri de securitate energetică") ([5]). La 18 august 2026, Comisia a publicat o comunicare cu orientări suplimentare adresate statelor membre cu privire la domeniul de aplicare și conceperea flexibilității suplimentare pentru măsurile de securitate energetică ([6]). Măsurile ar trebui să fie finanțate la nivel național, să aibă un impact bugetar direct, să fie decise după 28 februarie 2026, să fie specifice și eficiente din punctul de vedere al costurilor și să fie concepute astfel încât să maximizeze impactul în ceea ce privește contribuția lor la decarbonizare și/sau la economiile de energie și să consolideze securitatea energetică a Europei. Pentru a se asigura că sustenabilitatea finanțelor publice nu este pusă în pericol și pentru a limita creșterea necesară a ajustării bugetare în perioadele ulterioare, plafonul existent de 1,5 % din PIB rămâne neschimbat și se aplică atât flexibilității din domeniul apărării, cât și celei din domeniul energiei. În plus, flexibilitatea acordată pentru măsurile de securitate energetică nu ar trebui să depășească 0,3 % din PIB pe an, în timp ce flexibilitatea cumulată până la sfârșitul anului 2028 nu ar trebui să depășească 0,6 % din PIB.

(7) Prin Recomandarea Consiliului din 21 ianuarie 2025 ([7]) s-a aprobat traiectoria cheltuielilor nete ale Italiei. În plus, Recomandarea Consiliului din 21 ianuarie 2025 ([8]) a stabilit o traiectorie corectivă a cheltuielilor pentru Italia pentru perioada de până în 2026. Flexibilitatea oferită de clauza derogatorie națională va fi luată, de asemenea, în considerare la implementarea procedurii aplicabile deficitelor excesive și la evaluarea eficacității măsurilor luate de Italia.

([4]) Comunicarea [C(2025) 2000 final] a Comisiei din 19 martie 2025.
([5]) Comunicarea Comisiei intitulată „Semestrul european 2026 – pachetul de primăvară" [COM(2026) 200 final].
([6]) Comunicarea Comisiei – Orientări adresate statelor membre privind extinderea domeniului de aplicare al clauzei derogatorii naționale pentru securitatea energetică (JO C, C/2026/4514, 18.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/4514/oj).
([7]) Recomandarea Consiliului din 21 ianuarie 2025 de aprobare a planului bugetar-structural pe termen mediu al Italiei (JO C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).
([8]) Recomandarea Consiliului în vederea încetării situației de deficit excesiv din Italia, 5035/25. Document disponibil la adresa: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/b14462ba-d50b-4360-b538-086ce2360b17_en?filename=ecofin_5035_it.pdf.

(8) La 11 septembrie 2026, Italia a transmis Consiliului și Comisiei o cerere de activare a clauzei derogatorii naționale pentru apărare și securitate energetică.

(9) În cererea sa, Italia subliniază faptul că repercusiunile războiului de agresiune neîntrerupt purtat de Rusia împotriva Ucrainei impun o creștere semnificativă a cheltuielilor pentru apărare. Această situație constituie o circumstanță excepțională, aflată în afara controlului statelor membre, la nivel individual.

(10) În cererea sa, Italia raportează date privind cheltuielile totale pentru apărare până în 2026 (tabelul 1) și prevede cheltuieli suplimentare pentru apărare cu până la 0,9 puncte procentuale din PIB până la sfârșitul anului 2028. Creșterea ar reflecta atât noile programe multianuale de investiții, cât și cheltuielile curente suplimentare, inclusiv cheltuielile mai mari cu personalul și alte costuri de funcționare. Prin urmare, creșterea cheltuielilor pentru apărare are un impact major asupra finanțelor publice ale Italiei și contribuie la deteriorarea soldului bugetar și la creșterea datoriei publice.

Tabelul 1

Cheltuielile totale pentru apărare în Italia

	2021 a	2022 a	2023 a	2024 a	2025 b	2026 b
Totalul cheltuielilor publice pentru apărare (% din PIB)	1,4	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3

Sursă: a: Eurostat; b: Informații furnizate Consiliului și Comisiei de către Italia.

(11) Datele privind cheltuielile publice pentru apărare sunt compilate și publicate de autoritățile statistice naționale și de Eurostat, în conformitate cu Clasificarea Internațională a Funcțiunilor Guvernamentale (COFOG) ([9]), în cadrul Sistemului european de conturi naționale (SEC 2010) ([10]). Aceste date sunt adecvate pentru a evalua impactul cheltuielilor pentru apărare asupra deficitului public, a datoriei publice, a cheltuielilor nete și a altor concepte conexe. Eurostat, în strânsă cooperare cu autoritățile statistice naționale, a instituit un proces de colectare a datelor. Punctul de plecare ar trebui să fie categoriile de cheltuieli pentru apărare din cadrul COFOG, având în vedere totodată definiția NATO și menținând posibilitatea de a remedia eventualele anomalii care pot fi atribuite diferențelor dintre sistemele respective de raportare anuală. Procesul de colectare a datelor este aliniat la cerințele de raportare stabilite prin Regulamentul (CE) nr. 479/2009 al Consiliului ([11]).

(12) În plus, în ceea ce privește unele dintre contractele pentru echipamente militare semnate în perioada de activare a clauzei derogatorii naționale, este posibil ca livrările să aibă loc ulterior și să nu afecteze, așadar, finanțele publice decât după încheierea perioadei de activare a clauzei. Pentru a ține seama de această eventualitate, flexibilitatea acordată în cadrul clauzei derogatorii naționale ar trebui să se aplice și cheltuielilor pentru apărare legate de o astfel de livrare ulterioară, cu condiția ca respectivele contracte să fi fost semnate în perioada de activare a clauzei și ca această întârziere în efectuarea cheltuielilor pentru apărare să rămână în limitele plafonului global menționat mai sus.

([9]) Manual privind sursele și metodele de compilare a statisticilor COFOG – Clasificarea Funcțiunilor Guvernamentale (COFOG) – ediția 2019.

([10]) Regulamentul (UE) nr. 549/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind Sistemul european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană (JO L 174, 26.6.2013, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/549/oj).

([11]) Regulamentul (CE) nr. 479/2009 al Consiliului din 25 mai 2009 privind aplicarea Protocolului privind procedura aplicabilă deficitelor excesive anexat la Tratatul de instituire a Comunității Europene (JO L 145, 10.6.2009, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/ereg/2009/479/oj).

(13) Cheltuielile finanțate cu ajutorul împrumuturilor acordate în temeiul Regulamentului (UE) 2025/1106 al Consiliului ([12]) ar beneficia automat de flexibilitatea menționată anterior. În acest scop, statele membre ar urma să raporteze către Eurostat toate cheltuielile legate de apărare efectuate în cadrul Instrumentului SAFE la categoriile „produse din domeniul apărării” și „alte produse utilizate în scopuri de apărare”, astfel cum sunt definite în Regulamentul (UE) 2025/1106.

(14) În cererea sa din 11 septembrie 2026, Italia subliniază, de asemenea, repercusiunile acțiunii militare din Golful Persic, care pune în pericol securitatea energetică pe termen lung a Europei. Această situație este o circumstanță excepțională aflată în afara controlului statului membru și necesită o creștere semnificativă a cheltuielilor publice pentru a reduce dependența de combustibilii fosili importați și vulnerabilitățile legate de aceștia și, prin urmare, o astfel de creștere a cheltuielilor publice contribuie la securitatea energetică.

(15) În cererea sa, Italia prezintă o listă inițială de măsuri planificate în materie de securitate energetică care, pe baza unei evaluări preliminare, ar putea intra în domeniul de aplicare al flexibilității pentru securitatea energetică. Această evaluare inițială nu aduce atingere evaluărilor viitoare ale eligibilității care urmează să fie efectuate de Comisie. Aceste măsuri prevăd investiții, de exemplu, în electrificarea rezidențială, îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor și a instalațiilor private și publice, inclusiv a școlilor, a universităților și a unităților de asistență medicală, implementarea de soluții în domeniul energiei din surse regenerabile, printre care sisteme fotovoltaice, stimulente financiare specifice legate de investițiile în decarbonizare, investiții în transportul feroviar, în transportul public și în mobilitatea urbană sustenabilă, precum și extinderea producției de energie din surse regenerabile, a stocării energiei, a flexibilității sistemului energetic și a biocombustibililor.

(16) În cadrul supravegherii sale bugetare periodice, Comisia va efectua o evaluare a eligibilității în ceea ce privește domeniul de aplicare, adiționalitatea, direcționarea, raportul cost-eficacitate al măsurilor concrete și impactul bugetar al acestora. Scopul este de a determina flexibilitatea care decurge din măsurile de securitate energetică și care ar trebui luată în considerare atunci când se stabilește contul de control pentru Italia și se evaluează respectarea ratelor maxime de creștere recomandate ale cheltuielilor nete.

(17) În acest scop, Italia ar trebui să raporteze Comisiei de două ori pe an lista măsurilor concrete de securitate energetică pe care le consideră eligibile pentru flexibilitate în temeiul clauzei derogatorii naționale și să furnizeze dovezi cu privire la eligibilitatea și impactul bugetar al acestora. Această raportare periodică cu privire la măsurile de securitate energetică va face parte din procesul bianual de supraveghere bugetară. Raportarea din primăvară ar trebui să includă măsuri și costurile lor bugetare pentru anul precedent și previziunile lor pentru anul în curs, în timp ce raportarea din toamnă ar trebui să includă măsuri pentru anul în curs, precum și măsuri pentru anul următor care au fost adoptate sau anunțate în mod credibil și suficient de detaliat. Acest lucru va permite Comisiei să ia în considerare, în cadrul supravegherii sale bugetare, măsurile concrete de consolidare a securității energetice, în limitele plafoanelor maxime anuale și cumulate de 0,3 % și, respectiv, 0,6 % din PIB.

([12]) Regulamentul (UE) 2025/1106 al Consiliului din 27 mai 2025 de instituire a Instrumentului „Acțiunea pentru securitatea Europei” (SAFE) prin consolidarea industriei europene de apărare (JO L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj).

(18) În contextul în care toate celelalte variabile rămân neschimbate, o majorare a cheltuielilor nete în perioada acoperită de clauza derogatorie națională va conduce la o creștere a datoriei publice și la o adâncire a deficitului bugetar până la finele perioadei respective. Previziunile orientative realizate de Comisie, care presupun o absorbție liniară a întregii creșteri a cheltuielilor publice permise de prezenta recomandare până în 2028 (și anume utilizarea integrală a plafonului de 1,5 % din PIB), indică faptul că ponderea deficitului public în PIB și ponderea datoriei publice în PIB în 2028 ar fi cu 1,1 puncte procentuale, respectiv, cu 1,3 puncte procentuale mai ridicate decât în scenariul în care cheltuielile nete ar evolua conform traiectoriei stabilite prin Recomandarea C/2025/651. Acest lucru ar necesita probabil o ajustare bugetară suplimentară după perioada de activare a clauzei derogatorii naționale pentru a se îndeplini cerințele cadrului bugetar, inclusiv pentru a se asigura faptul că ponderea datoriei este plasată sau rămâne pe o traiectorie descendentă plauzibilă sau că rămâne la niveluri prudente, respectiv sub 60 % din PIB, pe termen mediu și că deficitul rămâne sau este adus sub 3 % din PIB și menținut sub valoarea de referință pe termen mediu. Italia recunoaște că, pe viitor, majorarea structurală a cheltuielilor pentru apărare și securitate energetică ar putea necesita politici menite să asigure sustenabilitatea finanțelor publice și respectarea regulilor politicii fiscal-bugetare pe termen mediu. Creșterea limitată preconizată a nivelurilor deficitului și datoriei cauzată de clauza derogatorie națională, împreună cu angajamentul Italiei de a pune în aplicare ajustarea necesară pentru a îndeplini toate cerințele cadrului bugetar în planul următor, asigură menținerea sustenabilității finanțelor publice pe termen mediu.

(19) Prezenta recomandare nu modifică definițiile deficitului public, datoriei publice și cheltuielilor publice nete și nici conceptele conexe. Datele bazate pe aceste concepte trebuie compilate și raportate de Italia în conformitate cu Regulamentele (UE) 2024/1263, (CE) nr. 479/2009 și (UE) nr. 549/2013,

RECOMANDĂ:

1. Până în 2028, Italiei i se permite să se abată de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete, astfel cum sunt stabilite în Recomandarea C/2025/651, și să le depășească, în măsura în care cheltuielile nete care se situează peste aceste rate maxime nu depășesc:

   (i) suma următoarelor elemente:

      (a) creșterea ponderii cheltuielilor pentru apărare în PIB începând din 2024 (anul de referință);

      (b) costul bugetar al măsurilor eligibile care consolidează securitatea energetică în perioada 2026-2028, plafonat la 0,3 % din PIB pe an și la 0,6 % din PIB în termeni cumulativi în aceeași perioadă;

   (ii) cu condiția ca abaterea totală care depășește ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete să nu fie de peste 1,5 % din PIB.

2. După 2028, Italia se poate abate în continuare de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete stabilite într-o recomandare a Consiliului, în conformitate cu articolul 17, 19 sau 20 din Regulamentul (UE) 2024/1263, și le poate depăși, în măsura în care cheltuielile nete care depășesc aceste rate sunt legate de livrările de echipamente militare contractate înainte de sfârșitul anului 2028 și se mențin în limitele plafonului global menționat anterior.

3. În conformitate cu articolul 22 alineatul (7) din Regulamentul (UE) 2024/1263, abaterile de la ratele maxime de creștere a cheltuielilor nete stabilite de Consiliu, care sunt permise de prezenta recomandare, nu vor fi înregistrate ca debite în contul de control al Italiei.

4. Pentru a asigura înregistrarea corectă a cheltuielilor suplimentare, Italia trebuie să includă date efective și estimate privind cheltuielile totale pentru apărare (COFOG - diviziunea 02), inclusiv privind investițiile în domeniul apărării (COFOG - diviziunea 02, P.51), precum și orice cheltuieli finanțate prin împrumuturi acordate în cadrul Instrumentului SAFE, care nu sunt acoperite de COFOG-02:

   (a) pentru anii 2021-anul T-1 (T fiind anul curent), în raportarea către Comisie (Eurostat) în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 479/2009;

   (b) pentru anii 2021-anul T (anul curent), în planurile bugetar-structurale naționale pe termen mediu și în rapoartele anuale privind progresele înregistrate, în conformitate cu articolul 11 alineatul (1), articolul 15 și articolul 21 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2024/1263;

(c) pentru anii T (anul curent) și T+1, în proiectele de planuri bugetare, în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 473/2013 al Parlamentului European și al Consiliului ([13]).

5. Pentru a asigura înregistrarea corectă, Italia trebuie să raporteze Comisiei măsuri concrete de consolidare a securității energetice în sensul prezentei recomandări în perioada 2026-2028. Raportarea către Comisie a acestor măsuri concrete ar trebui să respecte modelul de raportare furnizat de Comisie, și să includă informațiile privind stadiul punerii în aplicare, dovezile privind eligibilitatea acestora și impactul bugetar estimat cuantificat într-un mod transparent și prudent. Raportarea urmează să aibă loc de două ori pe an, primăvara până la 15 aprilie, și toamna, în contextul proiectelor de planuri bugetare, până la 15 octombrie.

Prezenta recomandare se adresează Republicii Italiene.

Adoptată la Bruxelles, 9 noiembrie 2026.

Pentru Consiliu

Președintele

S. HARRIS

([13]) Regulamentul (UE) nr. 473/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind dispozițiile comune pentru monitorizarea și evaluarea proiectelor de planuri bugetare și pentru asigurarea corectării deficitelor excesive ale statelor membre din zona euro (JO L 140, 27.5.2013, p. 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/473/oj).